

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

m68-3460

1

NEDERDUYTSCH LETTERKLANK,

ofte

Korte onderwijzinge van de
Nederduytsche spelling,

*uytgegeven ten verzoeke van de Liefheb-
bers, na de dood van den Auteur.*

Tot Utrecht gedrukt, bij *Rudolph van Zijl*, in 't Jaar 1682.

Waarde Lezer,

Bemerkt hebbende dat het geen ik voor dezen van de Nederduytsche spelling meest in rijm had uytgegeven, hier en daar eenige verbetering vereyfte, heb ik in mijne oude dagen goed gevonden de zelve stoffe op nuius te verhandelen; 't welk ik in deze korte onderwijzinge klaar en bondig meene gedaan te hebben. Vaar wel.

Johan van Atteveld.

NEDERDUYTSCH E LETTERKLANK:

ofte korte onderwijzinge van de Nederduytsche spelling.

In de Nederduytsche taal worden gebruykt de volgende zeven-en-twintig letteren, **a**, **be**, **ce**, **de**, **e**, **ef**, **ge**, **ha**, **i**, **jod**, **ij**, **ka**, **el**, **em**, **en**, **o**, **pe**, **qu**, **er**, **es**, **te**, **u**, **vau**, **wau**, **ex**, **op**, **zeet**.

a, **e**, **i**, **ij**, **o**, **u**, zijn klinkers, di alleen zonder hulp van een andere letter een geluyd kunnen maken, gelijk men hoort in **arend**, **edel**, **ider**, **ijzer**, **open**, **ure**.

ij is een klinker, di alleenlik moet gebruykt worden om in plaats van **i** med een voorgaande klinker een tweklank te maken, als in **krap**, **mop**, **hups**, ende daarom heeft zij ook de naam van de tweklank **op**.

De andere letters zijn medeklinkers, di zonder hulp van een voorgaande ofte volgende klinker niit uytgesproken kunnen worden. Hiir onder zijn **j** en **v**, de welke verschillen van de klinkers **i** en **u**, als blijkt in **jigt** en **vuur**.

Om de dubbele klank van de klinkers **a**, **i**, **u**, wel aan te wijzen, moctmen de zelve verdubbelen, schrijvende **haar**, **hiir**, **huur**, maar geen **e** daar by stellen, gelijk zommige doen, schrijvende **haer**, **hier**, **huer**; want het is ongerijmd door twe klinkers van verscheyden geluyd de dubbele klank van de eerste aan te wijzen: ende dat een bijgestelde **e** hiir toe niit bequaam is, blijkt genoeg aan het onderscheyd tusschen **hoor** en **hoer**.

4
De tweklanken, di in onze taal moeten gebruykt worden, zijn deze **el**, **au**, **eu**, **eeu**, **iiu**, **oe**, **ou**, **ap**, **ep**, **op**, **up**, **oep**, de welke behoort worden in **blau**, **deugd**, **leeu**, **niuu**, **goed**, **goud**, **frap**, **kley**, **hop**, **huys**, **moep**. De reden van het gebruyk van **p** in de tweklanken komt hiir na onder **i**, **j**, **u**.

Als twe klinkers, di samen een dubbeld geluyd, ofte een tweklank kunnen maken, van malkander gescheyden moeten worden, zo steltmen op de tweede klinker twee stippen tot een scheydselteken, gelijk men zitt in **geëndigd**, **geërfor**, **zeën**, **wreën**, **qucën**, **Poëten**.

Van eenige letteren in 't bezonder.

c, **k**.

k heeft voor alle de klinkers de zelve klank, ende luydt altijd sterk, gelijk men hoort in **kamer**, **kelder**, **kizen**, **kijven**, **kopen**, **kussen**.

c gesteld voor **a**, **o**, **u**, luydt als **k**, maar voor **e**, **i**, **j**, luydt zij als **s**, gelijk men hoort in **teel**, **ciren**, **cijfren**.

Voor de letter **h** in de zelve lettergreep heeft **c** een bezonder gebruyk, als blijkt in de woorden **licht**, **nacht**, **schand**, **scherm**, **schim**, **mensch**; Anders hebben **c** en **k** achter de klinkers op 't eynde van een woord, ofte lettergreep, midsgaders voor en achter de medeklinkers, het zelve geluyd; en **c** luydt als **k** in **pac**, **per**, **pic**, **stoc**, **stuc**, **clagen**, **cnopen**, **crijgen**, **balc**, **banc**, **kerc**, en diirgelijke.

Aan-

5

Aangaande nu de verkizinge van **t** of **k** voora, **o**, **u**, ende elders daar zij gelijk van geluyd zijn, het is beter de **k**, di altijd eenderhande geluyd heeft, te gebruyken, als de **t**, zonderlinge op het eynde der woorden, ende lettergrepen, schrijvende **dak**, **zaak**, **pak**, **pakken**, **akker**, **balk**, **maakt**, **werkt**, **blinkt**, want zo doende houdt men gelijke letterstelling in de woorden di aan malkander horen, als blijkt in **maakt**, **maken**; **werkt**, **werken**; **blinkt**, **blinken**; ende men hoeft alsdan in het meervoud de **t** niit in **k** te veranderen, of **t** en **k** samen te gebruyken, gelijk men anders doen moet, schrijvende **dac**, **daken**; **zaac**, **zaken**, of **zaacken**; **pac**, **packen**, of **pakken**; **balc**, **balcken**, of **balken**.

Zommige voegen op het eynde der woorden **t** en **k** bij malkander, schrijvende **pack**, **gebreck**, **ick**, **gelijck**, **stock**, **stuck**, **balck**, **banck**, **kerck**, **maackt**, **blinckt**, **werckt**, maar deze gebruyken in allen gevalle eene letter te veel; want het is zeker dat de **k** alleen hiir sterk genoeg is, schoon **t** alleen te zwak mogte wezen.

D, t.

Om deze twee letteren op het eynde der woorden wel te gebruyken, is het diinstig de volgende regels in acht te nemen.

Med **D** moeten geëndigd worden de naamwoorden, di in het meervoud, ofte in haar afkomstige, ende aanhorige woorden een **D** hebben, di aanwijst dat de sluytletter van het naamwoord een **D** moet wezen.

Dus moetmen med **d** schrijven **God**, **tijd**, **hoofd**, **gebed**, **gedood**, **geleerd**, **Holland**; want men zeyt **Goden**.

den, tijden, hoofden, gebeden, gedode, geleerder, Hollander.

Med **t** moeten geëndigd worden de naamwoorden, in welker meervoud, afkomstige, ofte aanhorige woorden een **t** komt, di zulks aanwijst. Dus schrijftmen med **t schat, besluyt, verkost, koxt**; want men zeyt **schatten, besluyten, verkoste, koxt**.

Vorders moeten med **t** geëndigd worden de woorden **het, dit, dat, wat, opt, nopt, tot, ontrent**, ende diirgelijke, daar geen reden is om **D** te kizen.

Maar med **D** moeten geëndigd worden de woorden **med, voord, terstond**, om dat men zeyt **mede, voord**, **der, stonden**.

Als een werkwoord in zijn onbepaalde wijs in **den** uytgaat, als **bidden, zenden, afbeelden**, zo gebruyktmen op het eynd geen **t** alleen, maar **D**, of **dt**. Men gebruykt **D** overal daar **dt** niit zonderling vereyscht wordt, schrijvende **ik bid, ik bad, ik zond, hij zond, hij wordt afgebeeld, hij is afgebeeld, afgebeeld wordende, afgebeeld zijnde**, ende zo voords. **Dt** gebruyktmen als 't woord vol uytgesproken zijnde endigt med **det**; Dus schrijftmen **gij bidt, hij zendt, gij badt, gij zondt**, want vol uyt zeytmen **gij biddet, hij zendet, gij badet, gij zondet**. Voords heeft **dt** alhiir ook plaats in de tijden van het werkende woord, daar men zich diint van het hulpwoord **hebben**, als **ik heb afgebeeldt, ik zoude afgebeeldt hebben, afgebeeldt hebbende**; welke woorden zo imand om kortheyds wille med **dt** niit wilde endigen, di zoude de **D**, ende niit de **t** tot sluytletter moeten gebruyken.

Als een werkwoord in zijn onbepaalde wijs niit uytgaat.

gaat in den, maar eenen anderen uytgang heeft, als pach-
 ten, hebben, staan, zingen, regenen, vallen, zoe-
 ken, timmeren, ondertekenen, zo gebruyktmen door-
 gaans op het eynde de t, als ik pacht, gij hebt, hij staat,
 men zingt, het regent, gij vult, gij zocht, ik heb ge-
 timmert, ondertekent hebbende, hij is gezocht; Maar
 D gebruyktmen in de tijden van het lijdende werkwoord,
 daar men zich diint van het hulpwoord zijn ofte wor-
 den, te weten als het bijvoeglike naamwoord van het lij-
 dende woord komende in het meervoud D heeft: Dus
 schrijftmen is getimmerd, wordt ondertekend, zal on-
 dertekend worden, ondertekend zijnde, getimmerd wor-
 dende, want men zeyt getimmerde huizen, onderte-
 kende bryven. Vorders wanneer de eerste perfoon van
 het meervoud in den uytgaat, als wij hadden, wij ston-
 den, zo gebruyktmen op het eynde D, of dt, doch med
 onderscheyd, schrijvende med D, ik ofte hij had, stond,
 want vol uyt zeytmen ik ofte hij hadde, stonde; ende
 med dt, gij hadt, gij stondt, want vol uyt zeytmen gij
 haddet, gij stondet.

G.

G behoort in de zelve lettergreep geen h achter haar te
 hebben, vermids zulks nergens toe kan dinen; ende daar-
 om schrijve ik gebrek, gemaakt, klagen, zo g, dag,
 niit ghebrek, ghemaakt, klaghen, zo g h, dag h.

G en ch komen op het eynde van een lettergreep in
 klank genoeg over een, maar nochtans moeten vele woor-
 den med g, ende niit med ch geschreven worden, als slag,
 weg, hoog, bedrog, waardig, klagt, jagt; want
 men

men zeyt **slagen**, **wegen**, **hoger**, **bedrogen**, **waardige**,
klagen, **jagen**.

t, f, ff, p.

Het onderscheyd tusschen **i** en **j** is klaar, want **i** is een klinker ofte alleenklinker, **j** is een medeklinker; med **i** speltmen **ik**, **ider**, **iber**, med **j** speltmen **janmer**, **jeugd**, **jok**.

Het onderscheyd tusschen de klinkers **i** en **ij** blijkt uyt de verscheyden klank der woorden **dik** en **dijk**, **is** en **ijs**, **zin** en **zijn**, **wi** en **wij**, **liden** en **lijden**.

Men moet bij de **t** geen **e** voegen in eene lettergreep, schrijvende **dzie**, **wie**, **die**, **gebieden**, **spiegel**, in plaats van **dzi**, **wi**, **di**, **gebiden**, **spigel**; want hiir wordt geen **e** gehoort: ende **te** maakt twe lettergrepen, gelijk men hoort in **kniën**, **olien**, **tralien**, **lelien**.

Het onderscheyd van een dubbele **i**, ende de klinker **ij** blijkt uyt de verscheyde klank der woorden **ziin** en **zijn**, **niid** en **nijd**, **riim** en **rijn**, **spis** en **spijs**. **Zijn** huys is waard om te **ziin**. Daar is **niid** arger als **nijd**.

J diint alleenlik om med een ofte twe voorgaande klinkers een tweklank te maken, gelijk men hoort in **mapen**, **eperen**, **stropen**, **zupgen**, **roepen**; ende dat dit haar eygen gebruyk is wordt ons door haar naam **op** genoeg aangewezen: want het zoude ongerijmd zijn, dat men med de letter **di** **op** heet, geen **op** zoude kunnen spellen. Waar uyt dan volgt dat de **p** qualik wordt gebruykt voor **ij**, als men schrijft **mpn**, **lpden**, **psfer**, in plaats van **mijn**, **lijden**, **ijser**; gelijk in tegendeel de **ij** qualik wordt gebruykt

voor

voor p, als men schrijft **fray**, **welij**, **hoij**, **hujs**, in plaats van **frap**, **wep**, **hoj**, **hups**.

f, z.

Deze twee letteren hebben elk haar bijzonder geluyd, **f** heeft een scherp ende licht geluyd; gelijk men hoort in **scherp**, **slaan**, **smal**; ende voor een klinker gesteld zijnde luydt zij als de **t** doet voor **e** en **i**, als blijkt in **saffraan**, **sabel**, **salaad**, **sammelen**, **sap**, **sikkel**, **summe**, **sollen**, **soppen**, **suffen**, **sukkelen**, **lossen**, **beginfel**. **z** heeft een zacht ende zwaar geluyd, gelijk men hoort in **zwaar**, **zwellen**, **zacht**, **zeker**, **ziil**, **zijde**, **zoet**, **zuur**, **zuppen**, **onthalzen**, **heylzaam**, **verzuppen**, **blazen**, **wezen**, **duzend**.

Zommige meenen, wanneer de **f** staat enkel tusschen twee klinkers, als in **blasen**, **wesen**, **dufend**, dat zij alsdan luydt als **z**; maar dit kan in allen gevalle geen plaats hebben in gelaste woorden, als **gesold**, **gesupkerd**, daar de **f** moet behouden de klank, di zij heeft in **sollen**, en **supkeren**: Ende alschoon de **f** enkel tusschen twee klinkers staande, de klank had van **z**, zo zoude men evenwel de **f** in plaats van **z** niit mogen gebruiken in **beziin**, **bezorgen**, **bezoeken**, **bezitten**, **gezicht**, **ingezetou**, ende diirgelijke woorden, di om des oorsprongs wille med **z** geschreven moeten worden.

t.

t.

T behoort in eene lettergreep geen **h** achter haar te hebben, ende zonder reden wordt de **h** gestelt in **weth**, **renthen**, **thiinden**, **thinzin**. Ziet meer van **t** hier voor onder **d**.

u, v.

Tusschen **u** en **v** is groot onderscheyd, want **u** is een klinker, **v** is een medeklinker; med **u** speltmen **ure**, med **v** speltmen **vrede**. Hirom is 't een grote faut te schrijven **Vrecht** voor **Urecht**, **houen** voor **hoben**, **zaluen** voor **zalven**.

w.

De klank van de medeklinker **w**, di men hoort in **wa**ter, **wind**, **wonder**, heeft geen gemeenschap med de tweklank **up**, ende daarom schrijftmen qualik **wtleg**gen, **wtboeren**, in plaats van **uptleggen**, **uptboeren**.

x.

Deze letter luydt als **ks**, gelijk men hoort in **strax**, **gro**telix, maar zij moet daar voor niit gebruykt worden in woorden, di om haar oorsprongs wille med **k** geschreven moeten worden, als **maaksel**, **haksel**, **deksel**, en diirgelijke.

Tot-

Tot besuyt van deze Letterklank voege ik hiir by het navolgende,

Gemelde verschilt van **gemelte**, want **melden** betekent **noemen**, **gewag maken**, maar **melten** betekent **mout maken**: hirom zeytmen wel **gemelte garst**, maar kwalik **gemelte heer**, **gemelte schrijver**, **gemelte capittel**.

Niid verschilt van **niit**, want **niid** is een naamwoord, **niit** is een bijwoord, gelijk men zitt in de volgende spreuken, Een mensch heeft **niid** goeds, dat hij **niit** en heeft van God. De wereld is uyt **niid** geschapen. Daar is **niid** beter als weldoen en vrolik zijn. Den boog kan **niit** altijd gespannen staan. Een land vol twedragt gaat licht te **niid**. Wetenschap is **niit** te koop.

